

Can Sebastià o Can Vila del carrer

Tona

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: c. Major, 12
Alçada: 587,8

Coordenades:

Latitud: 41.85079
Longitud: 2.22808
UTM Est (X): 435922
UTM Nord (Y): 4633498

Classificació

Número de fitxa: 08283 - 56
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle: XVII, XVIII XIX, XX
Any: 1682
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: POUM. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. VI. Catàleg de béns a protegir. Ed-25 Carrer Major núm 12 - Can Vila. BCIL. Nivell de protecció B.
Pla Especial de Protecció del centre urbà de Tona. Antic Camí Ral i Plaça Major. Catàleg de Béns a protegir. Núm. 01/12. Aprovació inicial, juny de 2023.
Data aprovació: dc., 20/07/2011 - 12:00
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial - productiu
Titularitat: Privada

Titular: 6037015DG3363N
Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa: dv., 29/03/2024 - 20:40

Descripció

Edifici entre mitgeres d'estructura tradicional amb dos crugies paral·leles (una d'elles, doble, que correspon a la sala del pis principal). La coberta és de teula àrab a dues vessants i el carener és paral·lel a la façana. La composició de la façana actual és asimètrica, però cal tenir en compte que originalment era simètrica. La venda de la crugia de la dreta (ROVIRA, 2023), va fer que aquesta part de l'immoble evolucionés de manera diferent.

La composició queda definida per dos eixos, sobre l'eix principal (a la dreta façana, segons l'observador), es situa al primer pis un balcó allargat que agrupa dues obertures emmarcades en pedra, per damunt la llinda de les quals destaquen els arcs de descarrega de pedra disposada a sardinell. El pis superior presenta només una finestra emmarcada en pedra. L'eix de l'esquerra només té una finestra gran al pis inferior i petita al segon, de les mateixes característiques que les descrites anteriorment.

La barbacana que tanca l'edifici és plana amb colls de formigó i entrebigat arrebossat amb morter ciment. A les plantes baixes hi ha dos locals. Un és una sala d'exposicions de la Fundació Privada Buxaderas-Grau i l'altre, una botiga. El seu portal de pedra es correspon a l'antic portal major de la casa i porta inscrita la data "1682", data de construcció de l'edifici.

Segons la descripció de Carles Puigferrat, la sala del primer pis conserva el paviment de posts de roure i part de la fusteria (porta, armari encastat) original. A l'alcova contigua, hi ha una capelleta barroca, a manera de fornícula, amb decoració de relleus de guix. També hi ha una inscripció de la primera meitat del segle XVIII en una de les portes de la sala principal, en què es diu que mossèn Josep Vila, filla de la casa, rector de Sant Martí de Centelles, hi morí el 14 d'octubre de 1714, a l'edat de 70 anys, deixant instituïda una causa pia per pagar el dot a donzelles pobres i estudis a joves que volguessin seguir la carrera eclesiàstica (VILAMALA, 2014).

Observacions:

L'edifici també va rebre el nom de can Vila o can Vila del Carrer.

Segons la valoració d'Anna Rovira, és una de les finques de gran valor simbòlic i identitari del poble, perquè es va construir en el camí ral de forma primerenca, fet que va generar un nou centre al poble i va contribuir que s'hi construïssin més cases (ROVIRA, 2023).

Història

Va ser la casa pairal de la família Vila (o Vila del Carrer o Vila Boter). Els Vila van ser una de les primeres famílies que es van establir al segle XVI al carrer Major, llavors camí ral de Barcelona a Vic, que va ser el nucli inicial del poble actual. Lluís Vila, boter i mestre fuster, originari de Santa Eulàlia de Riuprimer, es va establir a Tona vers el 1568 i el 1573 va fer-se construir una casa, can Vila Vell (actual número 10 del carrer Major). Els Vila es van enriquir entre els segles XVI i XVII a l'ombra de l'expansió del negoci del vi i fent de paraires, i van convertir-se en la família més rica del poble.

El boter Joan Vila Aranyó, hereu de la casa, i fill de Jacint Vila Oller, també boter, va fer construir el casal del carrer Major 12, adossat a la primitiva casa Vila. A la llinda de l'antic portal hi figura la data de 1682. Es tractava en origen d'una casa de tres cossos o crugies, el central corresponent a la sala del primer pis, i amb capella privada. El cos de tramuntana, molt transformat, ara forma la finca número 12bis. Era el sector on hi havia a la capella i, segons informacions orals dels paletes que hi van treballar en la darrera reforma, els sostres d'aquest sector tenien decoració de pintura mural (sembla que ara amagada per un fals sostre).

L'hereu i paraire Joan Vila Viladelmàs va ser partidari de Felip V durant la Guerra de Successió. Va ser nomenat batlle de Tona i Collsuspina el 1723. Durant el segle XVIII, els Vila del Carrer van tenir un paper molt destacat en la campanya per aconseguir que es construís al carrer de Tona una capella o nova església parroquial i, a principi del s. XIX, van finançar la construcció de la capella del Santíssim i de la Mare de Déu dels Desemparats a la nova església parroquial.

Net de Joan Vila Viladelmàs i hereu de la casa va ser el doctor en dret, Fèlix Vila Vila, que passà a residir a Barcelona, al barri de Sant Pere de les Puelles. Exercí de lletrat de la Reial Audiència de Barcelona. Fèlix Vila va conservar les seves propietats a Tona, entre altres can Vila Vell i can Vila Nou, que devia arrendar en gran part (excepte el principal de la finca del carrer Major 12).

Sempre van mantenir la casa de Tona. Els Vila s'emparentaren amb famílies d'hisendats i de burgesos de Barcelona i el seu entorn. El 1929, el darrer hereu, Josep Maria Vila Fàbregues, farmacèutic, es traslladà a viure a Tona, on obrí una oficina de farmàcia als baixos de l'antiga casa pairal i la família passà a residir als pisos superiors. La farmàcia Vila restà oberta fins el 1946; llavors la família va retornar a Barcelona

Al principi del segle XX als baixos de can Vila hi havia oberta la botiga de queviures i ultramarins *La Confiança*, propietat d'una família de forners i pastissers establerta al mateix carrer (número 16, can Ramonet). Sebastià Buxaderas Roqueta era el quart dels cinc germans d'aquesta família. Als anys seixanta comprà can Vila, que llavors era en venda i en molt mal estat. La va rehabilitar i en va fer el seu domicili. Als baixos hi obrí una botiga *Spar*, un dels primers autoserveis que hi va haver a Tona.

Arran de la mort de la seva vídua, Roser Grau Subiranas, el 2020, l'edifici ha passat, per disposició testamentària, a la Fundació Privada Buxaderas-Grau. Des del 2008 ja n'era propietària d'una part dels baixos, on hi ha una sala d'exposicions, gràcies a una donació de la mateixa Roser Grau, que va ser la fundadora i primera presidenta de la Fundació. (ROVIRA, 2023).

Bibliografia

- BATLLÉS, Ramon; COLL, Miquel. (1984). "Noms, renoms i malnoms de Tona". Llibre de l'any 1983. Tona: Ajuntament de Tona
- ORTEGA, Montse (2002). "Els carrers Nou, Barcelona i Major entre els segles XVI i XIX". Llibre de Tona
- PADRÓS, Carles (2019). Tona desapareguda. El Papiol: Editorial Efadós
- PADRÓS, Carles; PUIGFERRAT, Carles (2011). Tona. Recull gràfic 1890 - 1978. L'Abans. Editorial Efadós.
- PUIGFERRAT, Carles; GRAU, Josep Maria. (2012) "Diari d'un fejecista tonenc. Sebastià Buxaderas Roqueta (octubre de 1937 – abril de 1938)". AUSA [Vic], vol. XXV, núm. 170, pàg. 791-838.
- PUIGFERRAT, Carles. (2017). "Els documents de la família Vila del Carrer, un valuós fons de l'Arxiu Municipal de Tona". Llibre de Tona [Tona], 2017, pàg. 34-44.

VILAMALA, Jordi. (2014)"Tona i la Guerra de Successió (1705-1714)". Llibre de Tona [Tona], Ajuntamen de Tona, pàg. 39-43 (fotografia de la inscripció de la sala).

ROVIRA, Anna. (2023) Pla Especial de Protecció del centre urbà de Tona – antic camí ral i plaça Major - Catàlegs de Béns a protegir. Ajuntament de Tona. Aprovació inicial.

